

Upřesnění k výkladu pojmů zavedených zákonem č. 363/2021 Sb. do zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí v § 47a odst. 1 – zprostředkovaná a nezprostředkovaná pěstounská péče:

S účinností od 1. 1. 2022 dochází v oblasti dávek pěstounské péče k významným změnám. tyto změny přináší novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, provedená zákonem č. 363/2021 Sb. **Osoby pečující poskytující zprostředkovanou pěstounskou péči budou mít (nadále) nárok na odměnu pěstouna**, ovšem osoby pečující, které poskytují nezprostředkovanou pěstounskou péči již nikoli, nárok na odměnu pěstouna jim ze zákona zanikne k 31. 12. 2021. **Osoby pečující poskytující nezprostředkovanou pěstounskou péči si ale budou moci požádat o přiznání dávky příspěvek při pěstounské péči.**

Ustanovení § 47a odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění zákona č. 363/2021 Sb., (dále jen zákon o SPOD) zní:

Pro účely části páté se považuje za

- a) *pěstounskou péči **osobní péče poskytovaná osobou pečující,***
- b) ***zprostředkovanou pěstounskou péči***
 - 1. *pěstounská péče poskytovaná dítěti osobou pečující po doručení oznámení o vhodnosti této osoby stát se pěstounem tohoto dítěte podle § 24 odst. 2 písm. a) a odst. 3,*
 - 2. *pěstounská péče na přechodnou dobu,*
 - 3. *pěstounská péče poskytovaná sourozenci dítěte svěřeného do pěstounské péče podle bodu 1, je-li poskytovaná toutéž osobou pečující,*
- c) ***nezprostředkovanou pěstounskou péči pěstounská péče, která není zprostředkovanou pěstounskou péčí podle písmene b).***

Kdo je osobou pečující, definuje ust. § 2a písm. c) ve znění zákona č. 363/2021 Sb. - meritorně péče předpěstounská, pěstounská péče na dobu určitou nebo pěstounská péče bez určení doby trvání, pěstounská péče na přechodnou dobu a osobní péče poručníka a rovněž faktická péče o dítě po dobu řízení o některé z uvedených meritorních forem péče o dítě.

V případě, že z pohledu občanského práva dojde ke změně formy péče u téže osoby pečující a téhož svěřeného dítěte, kdy z pohledu sociálně-právní ochrany dětí šlo u předchozí formy o „pěstounskou péči zprostředkovanou“, **je třeba na pokračující osobní péči nadále pohlížet jako na zprostředkovanou**, neboť novým soudním rozhodnutím se nezakládají zcela nové skutečnosti, ale z pohledu práva sociálně-právní ochrany dětí jde pouze o formální změnu, **faktické postavení stran právního poměru - osoby pečující a svěřeného dítěte – trvá**. To platí pro všechny případy „forem“, zmíněných zejm. v ust. § 2a písm. c). Tedy je třeba pěstounskou péči považovat vždy za zprostředkovanou, pokud se osoba pečující stala takovou osobou nejprve proto, že

- a) *po doručení oznámení o vhodnosti stát se pěstounem a po podání návrhu k soudu dítě ještě před soudním rozhodnutím převzala se souhlasem zákonného zástupce dítě do faktické péče, a teprve s odstupem soud toto převzetí „potvrdil“ meritorním svěřením dítěte do péče téže osoby pečující,*
- b) *jí bylo dítě svěřeno do předpěstounské péče, a následně soud rozhodl o změně formy svěřením na péči pěstounskou,*
- c) *jí bylo dítě svěřeno do pěstounské péče a následně soud rozhodl o jejím jmenováním poručníkem svěřeného dítěte,*

- d) byla poručníkem dítěte a v souvislosti se zánikem funkce poručníka jí soud svěřené dítě svěřil do péče předpěstounské nebo pěstounské,
- e) dítěti poskytovala pěstounskou péči na přechodnou dobu a následně soud rozhodl o změně formy péče na předpěstounskou péči, pěstounskou péči (tzv. dlouhodobou) nebo tuto osobu jmenoval poručníkem.

Podstatné je tedy nepřerušené trvání vztahu téže „osoby pečující“ (ve smyslu § 2a písm. c/ zákona o SPOD) a „svěřeného dítěte“ ve smyslu zákona o sociálně-právní ochraně dětí, naopak změny právní formy takové péče ve smyslu občanského práva hmotného pro účely sociálně-právní ochrany dětí podstatné nejsou. Trvajících „pěstounská péče“ ve smyslu § 47a odst. 1 písm. a) zákona o SPOD poskytovaná toutéž osobou pečující stejnému svěřenému dítěti, zůstává „zprostředkovanou pěstounskou péčí“ ve smyslu § 47a odst. 1 písm. b) i tehdy, pokud se hmotněprávní důvody (formy) takové péče, vyjmenované v § 2a písm. c) bodech 1. až 4., v průběhu trvání takové péče mění, a to případně i opakovaně.

Za zprostředkovanou pěstounskou péči (ve smyslu zákona o SPOD a pro účely dávek pěstounské péče) je třeba považovat také pěstounskou péči vykonávanou manželem zprostředkovaného pěstouna, byť on sám původně zprostředkován dítěti jako náhradní rodič nebyl. Jde o např. o situace, kdy:

- o zprostředkování pěstounské péče žádá jen jeden z manželů (nutný je ale souhlas i druhého manžela), je zařazen do příslušné evidence a je mu doručeno oznámení o vhodnosti vůči konkrétnímu dítěti, následně je ale podán návrh na svěřením tohoto dítěte do společné péče obou manželů a takto i soud rozhodne,
- zprostředkovaná pěstounka se vdá a dojde ke svěřením dítěte původně v pěstounské péči jen paní do společné pěstounské péče manželů (ev. nastaly důvody pro jmenování poručníka, tudíž dítěti byli jmenováni oba manželé společnými poručníky),
- dítě bylo svěřeno do přechodné pěstounské péče osobě v evidenci, šlo tedy o zprostředkovanou pěstounskou péči, následně došlo ke svěřením tohoto dítěte do společné (dlouhodobé) pěstounské péče obou manželů, o odměnu pěstouna žádá manžel, kterého je nutné považovat rovněž za pěstouna zprostředkovaného.

Zprostředkovanou pěstounskou péčí je podle § 47a odst. 1 písm. b) bod 1 zákona o SPOD **pěstounská péče poskytovaná dítěti osobou pečující po doručení oznámení o vhodnosti této osoby stát se pěstounem tohoto dítěte podle § 24 odst. 2 písm. a) a odst. 3 zákona o SPOD.** Zájemce o pěstounskou péči byl krajským úřadem po absolvování odborného posouzení a příprav k přijetí do rodiny zařazen do příslušné evidence a následně vybrán jako vhodný náhradní rodič (pěstoun, poručník) pro konkrétní dítě. Skutečnost podle bodu 1. prokáže osoba pečující Úřadu práce ČR dokumentem „**Oznámení o vhodnosti**“, vydaným příslušným krajským úřadem podle § 24 odst. 2 písm. a) a odst. 3 zákona o SPOD

Do 31. 12. 2012 zprostředkování pěstounské péče provádělo též Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, tudíž oznámení o vhodnosti byla vydávána také ze strany MPSV ČR, a do roku 2000 o zprostředkování rozhodovaly okresní úřady. Oznámení o vhodnosti nemá předepsanou formu, **musí však být písemné.** Tedy bude stačit i např. e-mail či jiný dokument, ze kterého bude zřejmé, že kompetentní orgán (krajský úřad, MPSV do 2013 či okresní úřad do r. 2000) **vybral pro konkrétní dítě konkrétního žadatele.**

Zda jde o zprostředkovanou či nezprostředkovanou pěstounskou péči se posuzuje vždy vůči každému dítěti samostatně. Mohou tedy nastat kombinace obou forem pěstounské péče – např. manželé prošli procesem odborného posouzení ze strany krajského úřadu a byli zařazeni do evidence pro zprostředkování pěstounské péče. Následně byli vybráni krajským úřadem jakožto vhodní náhradní rodiče pro konkrétní dítě, kterému krajský úřad zprostředkoval náhradní rodinnou péči. Na základě oznámení o vhodnosti podle § 24 odst. 2 písm. a) a odst. 3 zákona o SPOD došlo k seznámením manželů

a dítěte, následně manželé podali návrh na svěřeni nezletilého do předpěstounské péče, soud jim vyhověl, posléze došlo ke svěřeni do péče pěstounské. Za péči o toto dítě manželům (resp. jednomu z nich dle dohody) náleží odměna pěstouna podle § 47j odst. 1 písm. a) zákona o SPOD. Následně se manželé ujali péče o syna své sousedky, která byla hospitalizovaná v nemocnici. Chlapce znali od narození, mají spolu vybudován vztah. Zdravotní stav jeho matky se nelepšil a nikdo jiný z chlapcovy rodiny jej do péče nemohl převzít. Manželé tedy požádali o svěřeni chlapce do své pěstounské péče – vůči tomuto dítěti jsou nezprostředkovaní pěstouni a k odměně pěstouna za dítě ve zprostředkované pěstounské péči pobírají příspěvek při pěstounské péči za péči poskytovanou synovi sousedky. Na obě děti pak příspěvek na úhradu potřeb dítěte.